Asiantuntijalausunto: Asia: E 28/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: Ilmastoriskien hallinta ihmisten ja hyvinvoinnin suojelemiseksi. Ympäristövaliokunta, 6.5.2024.

Suomen ilmastopaneeli
Hannele Korhonen, Jaana I. Halonen, sihteeristö Marianne Leino

Taustaa

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Liiteasiakirja/Documents/EDK-2024-AK-17561.pdf

Ilmastopaneelin näkemyksiä

Ilmastopaneeli pitää Suomen kantaa tiedonantoon pääosin kannatettavana, esittäen seuraavat huomiot.

Ilmastonmuutoksen sopeutumispolitiikan on tärkeää perustua tieteellisen riskiarviointiin (Ilmastopaneeli 2023). Ilmastopaneeli muistuttaa, että riski syntyy vaaratekijän, altistumisen ja haavoittuvuuden summana. Sopeutumistoimi toimii tämän riskin vasteena. (ks. Juhola ym. 2023) Onkin tärkeää, että komission tiedonanto ottaa lähtökohdakseen Euroopan ympäristökeskuksen (EEA) johdolla laaditun ensimmäisen eurooppalaisen ilmastoriskiarvion keskeiset tulokset. Samoin on hyvä, että valtioneuvosto tunnistaa kannassaan, että sopeutumistoimien suuntaamisessa tulisi hyödyntää parasta käytettävissä olevaa tieteellistä tietoa. Poliittisten päätösten on perustuttava vahvaan tieteelliseen tietoon ja ennusteisiin. On tärkeää investoida tutkimukseen ja tiedonkeruuseen, jotta ymmärrys ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja sopeutumistoimien tehokkuudesta kasvaa

Ilmastonmuutoksen taloudellisia seurauksia on tärkeä arvioida, jotta voidaan valita kustannustehokkaita sopeutumistoimenpiteitä (Gregow ym 2021; Juhola ym 2023). Onkin hyvä, että komissio on tiedonannossaan tuonut esille arvioita ilmastonmuutoksen kustannuksista. Ilmastopaneeli huomauttaa, että komission arvion mukaan EU:n BKT voi supistua vuosina 2031–2050 yhteensä 2,4 biljoonaa euroa lisää, muistiossa epähuomiossa virheellisesti esitetyn 2,4 miljardin sijaan.

Komission tiedonanto toteaa, että ilmastonmuutoksen aiheuttamien vahinkojen korjaamiseen käytettävä raha on aina pois tuottavammista investoinneista, mikä tarkoittaa, että ennaltaehkäisyyn ja varautumiseen investoiminen tuottaa investointikustannuksia suuremmat hyödyt. Tässä yhteydessä Ilmastopaneeli huomauttaa, että vihreän siirtymän kiihtyessä kansallisilla valtiollisilla tuilla kilpaileminen muiden EU-maiden rinnalla voi olla Suomen kaltaiselle pienelle taloudelle huomattava haaste. EU:n yhteiset puhtaan siirtymän rahoitusvälineet, kuten innovaatiorahasto, tai vastaavat erityisesti siirtymän kannalta keskeisiin hankkeisiin keskittyvät rahoitusvälineet, voivat auttaa avaamaan Suomen kannalta olennaisia rahoituksen pullonkauloja.

Olisi hyvä, jos Suomen kannassa näkyisi myös komission tiedonannossa esille tuotu yhteishyötyjen ja ratkaisujen systeemisyyden näkökulma. Sopeutumispolitiikan toimeenpanossa vaikutusketjujen huomioiminen on tärkeää. Sopeutumispolitiikkojen ja -toimien tulisi täydentää ilmastonmuutoksen hillintää edistäviä toimia. Esimerkiksi säännöllisen huollon ja korjausten tekeminen infrastruktuuriin voi vähentää ilmastonmuutoksen aiheuttamia vahinkoja samalla kun se auttaa vähentämään päästöjä. Myös infrastruktuurin kestävyys muuttuvassa ilmastossa tärkeää. On olennaista, että infrastruktuurin ylläpitäjät ja keskeiset taloudelliset toimijat raportoivat säännöllisesti ilmastoriskeistä ja toteutetuista sopeutumistoimista. Tämä edistää johdonmukaista riskienhallintaa ja auttaa kehittämään tehokkaita sopeutumisstrategioita. (Gregow ym. 2021.)

Koulutustarpeiden huomiointi on tärkeää etenkin maa- ja metsätaloudessa sekä energiasektorilla. Erityisesti näillä sektoreilla tulee huolehtia tiedonannossa mainituista koulutustarpeista liittyen ilmastoriskeihin, niiden ennakointiin ja niihin varautumiseen. Ilmastopaneelin SUOMI-hankkeessa (Gregow ym. 2021) koulutus- ja

tutkimustoiminta nähtiin keskeisenä välineenä sopeutumispolitiikan kehittämisessä, jotta voidaan kasvattaa ymmärrystä ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja sopeutumistoimista eri tasoilla. Tämä käsittää eri koulutustasojen, yritysmaailman, innovaatiosektorin ja viranomaisten välisen yhteistyön

Valtioneuvoston kannassa korostetaan kansallista päätäntävaltaa, mutta samalla on syytä muistaa, että ilmastonmuutoksen vaikutukset eivät tunne valtioiden rajoja, joten on tärkeää edistää kansainvälistä yhteistyötä ja koordinointia sopeutumistoimien suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämä sisältää myös yhteistyön eri hallinnon tasojen välillä, kuten paikallis-, alue- ja valtiotason hallitusten välillä. On hyvä, että komission tiedonannossa on mukana hankinnat, jotka osittain ulottaisivat toimet Euroopan ulkopuolella esiintyviin ilmastovaikutuksiin. Hankintojen kriteerit voivat edesauttaa siirtymän edistämistä markkinaehtoisesti ja ilmastovaikutukset tulisi huomioida niissä Euroopan laajuisesti.

On merkittävää, että komission tiedonannossa on Elintarvikkeet –osiossa huomioitu myös terveys, erityisesti tukitoimien suuntaamisen vaihtoehdoille, jotka edistävät häiriönsietokykyä samalla varmistaen elintarvikkeiden terveellisyyden ja turvallisuuden sekä maanviljelijöiden elinkeinon säilyttämisen. Jotta maatalouspolitiikan strategiasuunnitelmien koko potentiaali voidaan hyödyntää, terveys tulisi sisällyttää yhtenä yhteishyötynäkökulmana näihin strategioihin ilmastokestävyyden ja riskinhallinnan ohella.

Ilmastopaneeli muistuttaa, että sopeutumistoimissa on tärkeää keskittyä erityisesti niihin yhteisöihin, jotka ovat kaikkein haavoittuvimpia ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Näiden yhteisöjen on saatava tarvittavaa tukea ja resursseja sopeutumiseen.

Lähteet

Juhola, S., Käyhkö, J., Groundstroem F., Hyyrynen, M., Ollikainen, M., Suomi, J., Käyhkö J., Hugg, T., Degefa, M., Jaakkola, J. J.K. 2023. Suomen sopeutumispolitiikan kehittäminen toimenpiteiden riskimallinnuksen ja vaikuttavuuden seurannan avulla. Suomen ilmastopaneelin raportti 4/2023.

Gregow, H., Mäkelä, A., Tuomenvirta, H., Juhola, S., Käyhkö, J., Perrels, A., Kuntsi-Reunanen, E., Mettiäinen, I., Näkkäläjärvi, K., Sorvali, J., Lehtonen, H., Hildén, M., Veijalainen, N., Kuosa, H., Sihvonen, M., Johansson, M., Leijala, U., Ahonen, S., Haapala, J., Korhonen, H., Ollikainen, M., Lilja, S., Ruuhela, R., Särkkä, J. & Siiriä, S-M., 2021. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen ohjauskeinot, kustannukset ja alueelliset ulottuvuudet. Suomen ilmastopaneelin raportti 2/2021

Suomen ilmastopaneeli. 2023. Suuntaviivoja Suomen sopeutumispolitiikan kehittämiseen. Suomen ilmastopaneelin julkaisuja 7/2023.